INSTITUTUM TURCICUM SCIENTIAE ANTIQUITATIS

TÜRK ESKİÇAĞ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HABERLER

Mayıs 2003, Sayı: 16

İÇİNDEKİLER

Editörden ---- 1

Başyazı

Dinçol, B. – A. Dinçol, *Eski Anadolu'da Haberleşme* ---- 1

Enstitümüzün Yeni Şeref Üyesi: Prof. Dr. Wolfgang Radt ---- 6

Kitap Tanıtımları

Brandau, B. – H. Schickert, *Hititler: Bilinmeyen Bir Dünya İmparatorluğu*, Ankara, 2003, (H. Pekel) ---- 9

Mellaart, J., *Çatalhöyük. Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, İstanbul, 2003, (R.E. Kortanoğlu) ---- 9

Egelhaaf-Gaiser, U. (Ed.), *Religiöse Vereine in der römischen Antike. Untersuchungen zu Organisation, Ritual und Raumordnung* (Studien und Texte zu Antike und Christentum), Band 13, Tübingen, 2002, (T.H. Zeyrek) ---- 10

Klengel, H., *Hattuschili und Ramses, Hethiter und Ägypter-ihr langer Weg zum Frieden*, Mainz, 2002, (M. Alparslan) ---- 11

Erdur, O. – G. Duru (derleyenler), *Arkeoloji: Niye? Nasıl? Ne için?*, İstanbul, 2003, (İ. Türkoğlu) ---- 12

Arkeoloji Dünyasından

Arkeolojik Kazı ve Araştırmaları Toplantısı-3 (R.E. Kortanoğlu) ---- 13

Ege Üniversitesi Arkeoloji Kulübü (S. Ona – M. Alp) ---- 13

IV. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu (Ş. Dönmez) ---- 14

British Academy Black Sea Initiative: Manchester'da Yapılan Yuvarlak Masa Toplantısı ---- 15

Kazı – Araştırma

Yaraş, A., 2002 Yılı Allianoi Kazısı ---- 15

Umurtak, G., 2002 Yılı Bademağacı Kazısı ---- 16

Özsait, M., 2002 Yılı Harmanören Mezarlık Kazısı ---- 17

Türkoğlu, İ., 2001-2002 Yılı Kuşadası Kadı Kalesi Kazı Çalışmaları ---- 18

Efe, T., 2002 Yılı Küllüoba Kazısı Çalışmaları ---- 19

Abbasoğlu, H., 2002 Yılı Perge Kazı ve Onarım Çalışmaları ---- 19

Sağlamtemir, H., 2002 Yılı Siirt-Türbe Höyük Kazı Çalışmaları ---- 22

Özsait, M., 2002 Yılı Göller Bölgesi Yüzey Araştırmaları ---- 23

Özsait, M., 2002 Yılı Samsun-Amasya Yüzey Araştırmları ---- 25

Özfırat, A. – C. Marro, 2002 Yılı Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması ---- 27

Enstitüden

Enstitü Yönetim Kurulu'nda Değişiklik ---- 29

Aydın Doğan Vakfı Hizmet Ödülü ---- 29

Enstitü Kütüphanesinden Haberler (M. Alparslan) ---- 30

Yeni Yayınlarımız ---- 31

Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler
Sayı:16 (Mayıs 2003)

Editör
Meltem Doğan-Alparslan

Sayfa Düzenlemesi ve Baskı
Zero Prodüksiyon Ltd.

Yazılar kaynak gösterilmek şartıyla kullanılabilir.

Ocak ve Mayıs aylarında yayımlanır.

Ücretsizdir.

Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü

Ekrem Tur Sokak, No.4
80060 Beyoğlu-İSTANBUL

Tel/Faks: (0212)292 09 63

E mail
meltemalpdogan@hotmail.com
doganmel@istanbul.edu.tr

www.tebe.org

etmekteydi. Buradaki araştırmada sosyal hayattaki organik yapı, fonksiyon, kamuya açık yapılardan kurum yapısının karakteristik özellikleri, değerlendirilmiştir. A. Avram, "Der dionysische thiasos in Kallatis: Organisation, Repräsentation, Funktion" isimli araştırmasında Kallatis'de ele geçen epigrafik ve arkeolojik kaynakları ayrıntılı biçimde değerlendirmiştir. Kallatis, Karadeniz'in batı kıyısında yer alan antik bir kenttir. Burada Dionysos kültü ile ilgili çok sayıda yazıt ele geçmiştir. Değerlendirmeler sonucunda Kallatis'de thiasos tanıtılmak istenmiştir. I. Dittmann-Schöne, "Götterverehrung bei den Berufsverein im kaiseze-itlichen Kleinasien"da tarım ve balıkçılıkla geçinenlerin oluşturduğu topluluğun tanrı kültü, el sanatları ve hizmet kollarında çalışan grupların tanrı kültü, tek tanrılı inanç kurumları gibi konular, Küçük Asya'daki meslek birliklerinin kült uygulaması çerçevesinde değerlendirmiştir. C. Markschies, "Lehrer, Schüler, Schule: Zur Bedeutung einer Institution für das antike Christentum" adlı çalışmasında antik Hıristiyan kurum tarihinde şimdiye kadar fazla araştırılmamış öğretmen, öğrenci ve okul ilişkisini, özellikle Konstantin öncesi dönemde okul ve eğitim sistemini konu etmiştir.

II. Bölümün Kuruluşu:
U.Egelhaaf-Gaiser, "Religionsästhetik und Raumordnung der Vereingebäude von Ostia" konulu çalışmasında Ostia antik kent dokusunda konutlar, kült ve kurumsal yapıların yardımıyla kentteki kurumların sosyal hayattaki yeri, kurumsal yapıların ve mekanların birbiriyle bağlantısı araştırılmak istenmiştir. A.Schäfer, "Raumnutzung und Raumwahrnehmung im Vereinlokal der Iobakchen von Athen"de şimdiye kadar ayrıntılı yayını olmayan Atina'daki Iobak kurum yapısını tanıtır. H.Schwarzer, "Vereinslokale im hellenistischen und römischen Pergamon" konulu araştırmasında Pergamon'da konut mimarisini andıran bir plana sahip dinsel içerikli bir kurum yapısını mekanları ve onların fonksiyonları ile birlikte değerlendirir. U.Verstegen, "Gemeinschaftserlebnis in Ritual und Raum: Zur Raumdisposition in frühchristlichen Basiliken des vierten und fünften Jahrhunderts" isimli makalesinde Kuzey Afrika'da M.S. 4.-5. yy'a tarihlenen bir basilikayı ayrıntılı biçimde tanımlamıştır.

Yukarıda detaylı biçimde tanıtılan bu yayın ile antik dönem sosyal yaşamı konusunda yapılan çalışmalara yeni bir halka eklemiştir. Buradaki çalışmayı oluşturan bölüm yazarları epigrafik ve arkeolojik bulgu ve buluntuları başarılı biçimde bilimsel etiklere uygun biçimde değerlendirmiş, Roma ve Geç Roma dönemleri dinsel kurum ve kuruluşları hakkında yeni sonuçlar ortaya koymuştur. Yayın, bu konudaki eksik bilgilerimizi tamamlayıcı niteliktedir.

Turgut H. Zeyrek

Klengel, H., *Hattuschili und Ramses, Hethiter und Ägypter - ihr langer Weg zum Frieden*, Phillip von Zabern, Mainz, 2002. 179 sayfa, 78 resim ve çizim.

Bir önceki eserinde (*Geschichte des hethitischen Reiches*-1999) yazar; Hititolog ve Tarihçi olarak sadece akademisyenler ve öğrenciler için hazırlanmış bir başvuru kitabı ortaya koymuştur. *Hattuschili und Ramses* adlı yayın ile ise, daha büyük bir kitle hedef seçilmiş ve Hititoloji'nin başından itibaren güncelliğini hiçbir zaman kaybetmemiş olan Hitit-Mısır ilişkileri konusu incelenmiştir. Konu, yazar tarafından sekiz bölüm halinde okuyucuya sunulmuştur. İlk bölüm, *Die Protagonisten: Hattuschili III. und Ramses II.* adını taşır ve söz konusu iki kralın görünüşlerine, krallar hakkında bilgi veren kaynaklara ve bazı kronolojik problemlere değinir. Bu bölümde ilgi çeken nokta, ele geçen mumyası sayesinde II. Ramses'in görünüşü hakkında elde edilen bilgilerdir. Verilere göre kralın son dönemlerinde saçları ince telli, yumuşak ve beyazdı (gençliğinde saçları kızıldı), dişleri hastalıklı, eklem yerlerinde ise iltihaplanmalar mevcuttu. Bunun yanı sıra mumyaya bakarak, kralın bir zamanlar saygı uyandırıcı bir asalete sahip olduğunu tahmin etmek mümkündür.

Ägypter und Hethiter in Syrien adlı ikinci bölümde yazar, Mısır ile Hitit ülkelerini tanıtır ve dönemin ticareti ile Suriye Bölgesi'nin ekonomik açıdan sahip olduğu önem hakkında bilgi verir. Kaynaklara göre Suriye, çok erken bir dönemde her iki ülkenin ilgi odağı durumuna gelmiştir. Hitit ülkesinin kurucusu olan I. Hattuşili (yazara göre M.Ö.17. yy'ın ikinci yarısı), Suriye'nin en önemli kentlerinden biri olan Halep'i fethedebilmek için girişimlerde bulunmuştur. Oldukça zorlu olan yürüyüşünde kral, tanrısal boğanın kendisine yardım ettiğini ileri sürmektedir: "...boynuzların neden eğik? (Tanrı) şöyle cevap verir: Her ne zaman sefere çıktıysam, dağlar yolumu kesiyordu. Bak, o zaman boğa yanımızda idi, o geldiği zaman dağları kaldırır ve yolu açardı. Denizi de geçtik. Bu nedenle boynuzları eğik." I. Hattuşili Halep'i fethedemedi, ancak Kuzey Suriye ile Kuzey Mezopotamya'yı egemenliği altına almayı başardı. Mısır yaklaşık yüz yıl sonra, firavun Ahmose döneminde Suriye ile ilgilenmeye başlamıştır. Böylece bu verimli bölge iki büyük ülke için bir sorun haline gelmiştir. İki ülke arasındaki gerginlik Şuppiluliuma'nın oğlu Zannanza'nın Mısır'a müstakbel damat ve veliaht olarak gönderilirken yolda öldürülmesi ile doruk noktasına ulaşmıştır. Kitabın üçüncü bölümü olan *Die Ägyptisch-Hethitische Konfrontation in Syrien*, tümüyle bu gergin durumu ve ünlü Kadeş Savaşı'nı anlatır. *Der Vertrag des "guten Friedens" und der "guten Brüderschaft"* adlı dördüncü bölüm paritetik antlaşmalar (eşitler arasındaki antlaşmalar) ve Kadeş Antlaşması'na ayrılmıştır. Beşinci bölümün başlığı ise, *Der Briefwechsel zwischen den Höfen*'dir. Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün yayınlarını takip edenler bu bölümde geçen bazı mektupları, Ord. Prof. Dr. Sedat Alp'ın Hititler'in Mektuplaşmaları adlı kitabından tanıyacaklardır. Fakat bu bölümde sadece mektupların içeriğinden değil, genel olarak dönemin haberleşmesinden de bahsedilmektedir. *Die Residenzen von Ramses II. und Hattuschili III.* adlı altıncı bölümde her iki ülkenin başkentleri üzerinde durulmuştur. *Die dynastischen Ehen des Ramses mit Töchtern Hattuschilis* adını taşıyan yedinci bölümde II. Ramses'in, Hitit Ülkesi kralının iki kızı ile olan evliliğinden bahsedilir. Burada hem siyasi nedenler açıklanmakta, hem de yapılan evlilik hazırlıkları ile Hititli gelinin Mısır'a olan yolculuğu anlatılmaktadır. *Die Krise am Ende der späten Bronzezeit* kitabın sekizinci ve son bölümünü oluşturmakta ve Geç Tunç Çağı'nda meydana gelen olayları, sonuçları ile beraber açıklamaktadır. Bilindiği gibi bu krizli dönem Hitit devletinin de sonunu getirmiştir.

Böylece eser, Hitit-Mısır ilişkilerini detaylı ve bol resimli olarak ortaya koymaktadır.

Metin Alparslan